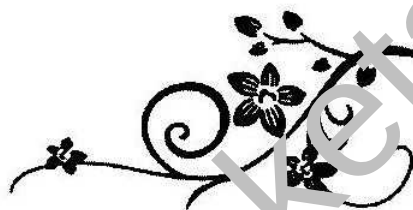


دستور زبان فارسی



(به همراه قالب های شعر فارسی، آرایه های ادبی و ...)

ویژه دانش آموزان دوره ابتدایی

مؤلف :

مهرنوش محبوبی دوست

سرشناسه	: محبوب دوست، مهرنوش، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: دستور زبان فارسی (مخصوص دانش‌آموزان دوره ابتدایی) مؤلف مهرنوش محبوب دوست.
مشخصات نشر	: تهران: اندیشه خلاق، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۰ ص.
شابک	: 978-964-6114-14-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: فارسی -- دستور -- راهنمای آموزشی (ابتدایی)
موضوع	: Persian language -- Grammar -- Study and teaching (Elementary)
موضوع	: فارسی -- دستور -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (ابتدایی)
موضوع	: Persian language -- Grammar -- Examinations, questions, etc. (Elementary)
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ / ۲۶۹۲ / PIR
رده بندی دی	: ۲۹۵ / ۰۷
شماره ثبت ملی	: ۲۳۶۵۳۳۶



نام کتاب:	دستور زبان فارسی، (به همراه قالب‌های شعر و آرایه‌های ادبی و...)
مؤلف:	(ویژه‌ی دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی)
ناشر:	مهرنوش محبوب دوست
نوبت چاپ:	اول (۱۳۹۵)
لیتوگرافی:	نگین
چاپ و صحافی:	کهنمویی
شمارگان:	۱۰۰۰
بهار:	۸۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۶۱۱۴-۱۴-۲
	«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است.»

مرکز پخش:

فیابان انقلاب - فیابان دانشگاه - بن‌بست پورجوادی - پلاک ۷ - طبقه همکف

تلفن: ۶۶۴۸۲۹۳۲

فهرست مطالب

عنوان	شماره‌ی صفحه
پیشگفتار.....	۱۳
بخش اول : دستور زبان فارسی.....	۱۵
۱- دستور زبان فارسی.....	۱۶
بخش دوم : امعای فارسی.....	۱۷
۲- الفبای فارسی.....	۱۸
بخش سوم : جمله.....	۲۱
۳- جمله.....	۲۲
۱-۳- ارکان و اجزای جمله.....	۲۲
○ ارکان جمله.....	۲۲
○ اجزای جمله.....	۲۲
۲-۳- نهاد و گزاره.....	۲۳
○ نهاد.....	۲۳
○ گزاره.....	۲۳
۳-۳- تشخیص تعداد جمله‌ها.....	۲۴
○ موارد حذف فعل از جمله.....	۲۵
○ شبه جمله.....	۲۶
○ اصوات.....	۲۶
○ منادا.....	۲۶
۴-۳- انواع جمله (از نظر نوع فعل).....	۲۸
○ جمله‌ی اسمیه یا اسنادی.....	۲۸
○ جمله‌ی فعلیه.....	۲۸
○ جمله‌ی بدون فعل.....	۲۹

۲۹..... ۵-۳- انواع جمله (از نظر نظم)

۲۹..... ○ جمله‌ی مستقیم

۲۹..... ○ جمله‌ی غیر مستقیم

۳۰..... ۶-۳- انواع جمله (از نظر مفهوم و پیام)

۳۰..... ○ جمله‌ی خبری

۳۰..... ○ جمله‌ی پرسشی

۳۱..... ○ جمله‌ی امری

۳۱..... ○ جمله‌ی عاطفی

۳۲..... ۷-۳- انواع جمله (از نظر ساختمان)

۳۲..... ○ جمله‌ی ساده

۳۲..... ○ جمله‌ی مرکب (ساده)

۳۲..... ۸-۳- جمله‌ی معترضه

۳۳..... بخش چهارم : فعل

۳۴..... ۴- فعل

۳۴..... ۱-۴- مفاهیم فعل

۳۵..... ۲-۴- زمان فعل

۳۵..... ○ زمان گذشته (ماضی)

۳۶..... ○ زمان حال (مضارع)

۳۶..... ○ زمان آینده (مستقبل)

۳۷..... ۳-۴- شخص فعل و مفرد و جمع بودن آن

۳۸..... ۴-۴- بن فعل

۳۸..... ۵-۴- مصدر

۳۹..... ۶-۴- شناسه‌ی فعل

۴۰..... جدول ساختار فعل‌ها در زبان فارسی

۴۲..... ۷-۴- فعل ساده و فعل مرکب

۴۲..... ۸-۴- فعل لازم و فعل متعدی

۴۳..... ۹-۴- جمله معلوم و جمله مجهول

- ۴۴-۱۰- فعل تام (خاص) و فعل ربطی..... ۴۴
- ۴۴-۱۱- فعل معین..... ۴۴
- بخش پنجم: اسم..... ۴۵
- ۴۶-۵- اسم..... ۴۶
- ۴۶-۱- انواع اسم..... ۴۶
- اسم عام و اسم خاص..... ۴۶
- اسم ذات و اسم معنی..... ۴۷
- اسم ساد و اسم مرکب..... ۴۷
- اسم عرفه و اسم نکره..... ۴۸
- اسم جامده و اسم مشتق..... ۴۹
- اسم‌های مفرد و اسم‌های جمع و "اسم جمع"..... ۴۹
- نشانه‌های جمع در زبان فارسی..... ۴۹
- اسم مصدر..... ۵۳
- ۵۴-۲- نقش‌های اسم..... ۵۴
- نهاد..... ۵۴
- نهاد یا فاعل است یا مسندالیه..... ۵۴
- فاعل..... ۵۴
- مسندالیه..... ۵۵
- مسند..... ۵۵
- مفعول..... ۵۵
- مُمَمَّ..... ۵۶
- بذل..... ۵۶
- مضاف الیه..... ۵۶
- قید..... ۵۶
- اقسام قید از لحاظ نقش..... ۵۷
- انواع قید از نظر معنی..... ۵۸

بخش ششم : ضمیر..... ۵۹

۶- ضمیر ۶۰

۶-۱- انواع ضمیر ۶۰

○ ضمائر شخصی ۶۰

○ ضمائر مشترک ۶۱

○ ضمائر اشاره ۶۱

○ ضمائر پرسشی ۶۱

○ ضمائر مبهم ۶۱

○ ضمائر تعجبی ۶۱

○ ضمائر ماضی ۶۱

○ ضمائر شماریه ۶۱

بخش هفتم : حرف ۶۳

۷- حرف ۶۴

۷-۱- انواع حروف ۶۴

○ حرف ربط ۶۴

○ حرف اضافه ۶۵

○ حرف نشانه ۶۵

بخش هشتم : صفت ۶۷

۸- صفت ۶۸

بخش نهم : ترکیب وصفی و ترکیب اضافی ۶۹

۹- ترکیب وصفی و ترکیب اضافی ۷۰

۹-۱- ترکیب وصفی (موصوف و صفت) ۷۰

۹-۲- ترکیب اضافی (مضاف و مضاف الیه) ۷۰

تشخیص ترکیب وصفی از ترکیب اضافی ۷۰

بخش دهم : شعر فارسی ۷۳

۱۰- شعر فارسی (نظم) ۷۴

○ بیت ۷۴

- مصرع یا مصراع ۷۴
- وزن شعر ۷۴
- ردیف ۷۵
- قافیه ۷۵
- تخلُّص ۷۶
- تضدین ۷۶
- تالیف ۷۷
- ۱۰-۱- انواع قالب‌های کهن ۷۸
- قصیده ۷۸
- مثنوی ۷۹
- غزل ۸۰
- قطعه ۸۱
- ترجیع‌بند ۸۱
- ترکیب‌بند ۸۲
- رباعی ۸۲
- دو بیتی ۸۲
- ۱۰-۲- شعر نو ۸۳
- بخش یازدهم: کلمه‌های هم‌خانواده ۸۵
- ۱۱- کلمه‌های هم‌خانواده ۸۶
- بخش دوازدهم: کلمه‌های متضاد، مترادف و متشابه ۸۷
- ۱۲- کلمه‌های مترادف، متضاد و متشابه ۸۸
- بخش سیزدهم: آرایه‌های ادبی ۹۱
- ۱۳- آرایه‌های ادبی ۹۲
- تشبیه ۹۲
- مبالغه (اغراق) ۹۳
- تضاد ۹۳
- کنایه ۹۳

- تشخیص (شخصیت بخشی) ۹۴
- مناظره ۹۴
- بخش چهاردهم: کاربرد علائم و نشانه‌ها در نگارش ۹۵
- ۱۴- کاربرد علائم و نشانه‌ها در نگارش ۹۶
- نقطه ۹۶
- وید گول یا درنگ‌نما ۹۶
- د قفاء ۹۷
- علامت سؤال ۹۷
- علامت تعجب ۹۷
- سه نقطه ۹۸
- گیومه ۹۸
- پرانتز ۹۸
- قلاب یا کروشه ۹۸
- بخش پانزدهم نشانه‌های اختصاری ۹۹
- ۱۵- نشانه‌های اختصاری در نگارش فارسی ۱۰۰

پیشگفتار

چون شکر شبرزن و چون کوهر، زبان پارسی ست درسی، فرهنگ و آیین و نشان پارسی ست

زبان و ادبیات فارسی، علاوه بر اینکه نشانه‌ی هویت فرهنگی ما ایرانیان است، پایه و اساس فراگیری سایر علوم و فضایل بوده و کلید فهم مطالب درسی و غیردرسی می‌باشد. بنابراین شایسته است، ضمن پاس‌داری و احترام به زبان مادری‌مان، برای آموختن، آموزش و تسلط بر آن، کوشا باشیم.

باتوجه به‌اینکه زبان فارسی، درگاه ورود به دنیای علم و دانش برای فرزندان عزیز ایران زمین است، بنده به‌عنوان یک آموزگار، اهمیت آموزش این مهم را در دوره‌های مختلف تحصیلی - به‌خصوص مقطع ابتدایی - بسیار زیاد می‌دانم زیرا آموزش مهارت‌های خوانداری و نوشتاری، علاوه بر ارزش‌گذاری و اهمیت دادن به این زبان غنی، سنگ زیربنای آموزش علوم مختلف، در دانش‌آموزان نیز می‌باشد.

متأسفانه طی سال‌ها تجربه‌ی تدریس در مقطع ابتدایی، دریافته‌ام، فرزندانمان آن‌چنان که باید و شاید، توجهی به فراگیری این زبان شیرین و غنی ندارند و به‌تبع آن، ضعف دروس دیگر (علوم، اجتماعی و...) را تا حدود زیادی مرتبط با این موضوع می‌دانم. باتوجه به مطالب ذکر شده، در این مجموعه سعی نموده‌ام، مباحثی از دستور زبان فارسی - تا - بودی که یک دانش‌آموز در پایان دوره‌ی ابتدایی باید بداند، جمع‌آوری نمایم.

امیدوارم که ما و فرزندان آن، زبان فارسی را خوب بیاموزیم، درست استفاده کنیم، به بهترین شیوه‌ی ممکن پس از دانشه، این امانت و میراث گران‌بها را، با حفظ ماهیت و اصالت آن، به آیندگان بسپاریم.

خانم‌ی ایرانیان پسنده و حامد باد

۱ تاکه جاویدان زبان جاوودان پاد ی ست

با احترام - مهرنوش محبوبی دوست

آموزگار پایه‌ی ششم ابتدایی

تابستان ۱۳۹۵